

LBRIS

We know
books

SFÂNTUL
IGNATIE BRIANCIANINOV

Experiențe ascetice

Traducere din limba rusă de
Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas

editura
Σοφία

București

Cuprins

<i>Viața Sfântului Ignatie Briancianinov</i>	5
--	---

PARTEA I

Despre Rugăciunea lui Iisus

Înainte cuvântare	67
Despre urmarea Domnului nostru Iisus Hristos	68
Despre pocăință	78
Vederea lui Hristos	84
Despre citirea Evangheliei	87
Despre citirea Sfinților Părinți	90
Despre păzirea de cărțile care cuprind învățături mincinoase	93
Adevăr și duh	96
Despre iubirea de aproapele	100
Despre iubirea de Dumnezeu	105
Postul	108
Despre rugăciune	114
Despre cele opt patimi de căpetenie cu subîmpărțirile și mlădițele lor. . .	137
Despre faptele bune potrivnice celor opt patimi păcătoase de căpetenie .	141
Apostolul zilei de 1 februarie din anul 1840	144
Cugetarea la credință	145
Livada în vremea iernii	147
Pom iarna la fereastra chiliei	149
Cugetare pe malul mării	151
Rugăciunea celui prigonit de oameni	152
Cimitirul	153
Un glas din veșnicie (Cugetare lângă mormânt)	154
Învățătura despre plâns a Preacuviosului Pimen cel Mare	157
Despre lacrimi	159
Despre Rugăciunea lui Iisus. Convorbire între stareț și ucenic	169

Cuvinte către cei care vor să se mântuiască

Rânduiala luării-aminte la sine pentru cel ce trăiește în lume	245
Mintea care se roagă caută unirea cu inima.	248
Adevăr și judecată de pace judecați în porțile voastre și jurământul cel mincinos să nu-l iubiți, zice Domnul Atotțiitorul.	250
Dovedire a învierii trupurilor omenești, având ca temei lucrarea rugăciunii minții	252
Despre smerenie (<i>convorbire între stareț și ucenic</i>)	253
Despre răbdare	264
Despre curăție	274
Cuvânt de mângâiere către monahii necăjiți	289
Crucea proprie și crucea lui Hristos	292
Roua	295
Marea vieții	297
Conștiința	302
Despre viața împrăștiată și cea cu luare-aminte.	305
Despre obiceiuri.	308
Cugetare la moarte.	312
Slavă lui Dumnezeu!.	316
Cursele stăpânitorului lumii acesteia.	323
Cântec sub umbra crucii (<i>după cap. 15 al Ieșirii</i>)	327
Cugetare la apusul soarelui	330
Fariseul (<i>in două părți</i>)	335
Vizită în Mănăstirea Valaam	349
Despre monahism (<i>convorbire între doi creștini ortodocși, un mirean și un monah</i>)	370
Credința și faptele	403
Despre poruncile evanghelice	411
Despre fericirile evanghelice	420
Creștinul față în față cu patimile sale	424
Despre adevărata și fățarnica smerită cugetare.	433

Paharul lui Hristos	440
Plângerea mea	446

PARTEA A III-A

Aripi duhovnicești pentru cei osteniți și împovărați

Fericit bărbatul	463
Iosif. <i>Povestire după cartea Facerii (cap. XXXII-L)</i>	471
Epistolă către frațimea sihăstriei Serghiev, trimisă din Mănăstirea Babaevski	498
Cuvânt despre frica de Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu	501
Judecățile lui Dumnezeu	521
Sfatul minții cu inima	546
Vederea păcatului propriu	553
Despre chipul și asemănarea lui Dumnezeu în om	561
Cugetare la prima Epistolă a Sfântului Apostol Pavel către Timotei, cugetare legată cu precădere de viața monahală	568
Despre lucrarea de căpetenie a monahului	576
Duhul rugăciunii începătorului	586
Cuvânt despre pravila de chilie	594
Cuvânt despre rugăciunea din biserică	600
Cuvânt despre rugăciunea cu gura și cu glasul	605

PARTEA A IV-A

Călăuza rugătorului. Izbăvirea de durerile ostenelilor zadarnice

Cuvânt despre cugetarea la Dumnezeu sau aducerea-aminte de Dumnezeu	613
Cuvânt despre rugăciunea minții, a inimii și a sufletului	623
Cuvânt despre Rugăciunea lui Iisus	647
Călătorul	712
Tâlcuire de taină a Psalmului 99	718
Cuvânt despre mântuire și despre desăvârșirea creștină	723
Cuvânt despre feluritele stări ale firii omenești în privința binelui și a răului	750

Înainte cuvântare

Cititorul care știe predania Bisericii Ortodoxe de Răsărit va vedea lesne că în *Experiențele* supuse luării sale aminte este înfățișată învățătura Sfinților Părinți despre știința științelor¹, despre monahism – învățatură adusă la măsura cerințelor pe care le ridică vremurile de acum. Trăsătura de căpetenie prin care se deosebește lucrarea vechiului monahism de a celui mai nou stă în faptul că monahii primelor veacuri se aflau sub călăuzirea unor povățuitori de Dumnezeu insufiați, iar acum – bagă de seamă Preacuviosul Nil Sorski, dimpreună cu alți părinți mai târzii – monahii trebuie să se călăuzească mai mult după Sfânta Scriptură și scrierile Părinților, din pricina mării împușinări a vaselor vii ale harului dumnezeiesc. Lămurirea tâlcului acestei schimbări și a faptului că ea e neapărat trebuincioasă alcătuieste gândul de temelie al *Experiențelor* în întreaga lor cuprindere.

Articolele din care e alcătuită cartea mea au fost scrise în vremuri felurite, din pricini felurite și mai ales din pricina problemelor ascetice care apăreau în obștea monahilor și a mirenilor iubitori de Dumnezeu legați duhovnicește de mine. Sfârșindu-mi pribegia pământească, am socotit că e de datoria mea să revăd, să îndrept, să completez, să strâng laolaltă și să dau la tipar toate articolele pe care le-am scris cât eram arhimandrit². Am gândit așa din două pricini: mai întâi, fiindcă multe articole s-au răspândit în manuscris cu greșeli mai mici sau mai mari; în al doilea rând, fiindcă mă recunosc dator să arăt obștii creștine ceea ce am aflat iscodind pământul făgăduinței, care izvorăște daruri și bunătăți duhovnicești – adică viața monahală, așa cum se arată ea în sfânta predanie a Bisericii Ortodoxe de Răsărit și pe care dumnezeiasca Pronie a făcut s-o contemplant în câțiva reprezentanți vii ai ei.

În fine, mai rămâne să le cer cititorilor înțelegere pentru puținătatea minții mele și rugăciune pentru sărmanul meu suflet.

anul 1865, Episcopul Ignatie

¹ Preacuviosul Casian Romanul, *Cuvânt despre Părinții Schitului și despre dreapta-socotință, Dobrotoliubie*, partea a patra.

² Sfântul Ioan Damaschin, pustnicindu-se spre sfârșitul vieții sale în Lavra Sfântului Sava, a strâns toate lucrările pe care le scrisese de-a lungul vieții, revăzându-le și îndreptându-le cu luare-aminte, pentru a da scrierilor sale cât mai multă acrivie. De vreme ce un bărbat plin de harul dumnezeiesc a găsit de cuviință să facă acest lucru, cu atât mai mult este dator autorul *Experiențelor ascetice* să facă și el întocmai. Vezi *Viețile Sfinților*, 4 decembrie, „Viața Sfântului Ioan Damaschin”.

Despre urmarea Domnului nostru Iisus Hristos

Dacă-Mi slujește cineva, să Îmi urmeze (In. XII, 26), a zis Domnul. Fiecare creștin, prin legămintele rostite la Sfântul Botez, a luat asupra-și îndatorirea de a fi rob și slujitor al Domnului Iisus Hristos: fiecare creștin trebuie neapărat să-I urmeze Domnului Iisus Hristos.

Numindu-Se pe Sine Păstor al oilor, Domnul a zis că *oile ascultă de glasul Acestui Păstor, și merg după El, căci cunosc glasul Lui* (In. X, 3-4). Glasul lui Hristos este învățătura Lui; glasul lui Hristos este Evanghelia; a merge în urma lui Hristos în calea pribegiei pământești înseamnă ca tot ce faci să urmeze îndreptarul poruncilor Lui.

Pentru a-I urma lui Hristos, trebuie să recunoști glasul Lui. Cercetează Evanghelia și vei putea să-I urmezi lui Hristos prin viețuirea ta.

Cine intră, după ce s-a născut trupește, în *cea de-a doua naștere* (Tit III, 5) prin mijlocirea Sfântului Botez și păstrează, viețuind după Evanghelie, starea pe care i-a adus-o botezul, acela *se va mântui*. El va intra în arena cea bineplăcută lui Dumnezeu a vieții pământești prin nașterea duhovnicească și va ieși din ea prin sfârșitul cel fericit și *va afla* în veșnicie *pășune* (In. X, 9) veșnică, preaîmbelșugată, preadesfătată și duhovnicească.

Dacă-Mi slujește cineva, să Îmi urmeze – și acolo unde voi fi Eu, va fi și sluga Mea; și dacă Îmi slujește cineva, Părintele Meu îl va cinsti (In. XII, 26). Unde se afla Domnul când a rostit aceste cuvinte? Prin firea Sa omenească unită cu dumnezeirea, se afla pe pământ, printre oameni, în valea surghiunului și a pătimirilor omenești, rămânând cu dumnezeirea și acolo unde Se afla dintru începutul cel fără de început. *Cuvântul era către Dumnezeu* (In. I, 1) și în Dumnezeu. Acest cuvânt a vestit despre Sine: *Tatăl este în Mine, și Eu întru El* (In. X, 38). Acolo ajunge și cel ce-I urmează lui Hristos: *cel ce mărturisește cu gura, cu inima și cu fapta că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu rămâne întru el și el în Dumnezeu* (I In. IV, 15).

De Îmi slujește cineva, Părintele Meu îl va cinsti: celui ce biruiește lumea și păcatul, ce-Mi urmează Mie în viața pământească, îi voi da în viața veșnică să șadă cu Mine pe scaunul Meu, precum și Eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe scaunul Lui (Apoc. III, 21).

Lepădarea de lume premerge urmării lui Hristos. Cea de-a doua nu are loc în suflet dacă mai înainte nu se săvârșește în el cea dintâi. *Cel ce voiește să vină după Mine*, a grăit Domnul, *să se lepede de sine, și să-și ia crucea sa, și să-Mi urmeze Mie; fiindcă cine voiește să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa* (Mc. VIII, 34-35). *Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe copii și pe frați și pe surori, chiar și sufletul său însuși, nu poate să fie ucenicul Meu; și cel ce nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu* (Lc. XIV, 26-27).

Mulți se apropie de Domnul, puțini se hotărăsc să Îi urmeze. Mulți citesc Evanghelia, se extaziază de înălțimea și sfințenia învățaturii ei – puțini își iau inima în dinți să-și îndrepte purtarea după îndreptările care sunt legiuite de Evanghelie. Domnul le spune răspicat tuturor celor ce se apropie de El și vor să fie numărați printre ai Lui: *Dacă vine cineva la Mine fără a se lepăda de lume și de sine, nu poate să fie ucenicul Meu*.

Greu este cuvântul acesta, spuneau despre învățătura Mântuitorului chiar oameni care păreau să fie următori ai Lui și erau socotiți ca ucenici ai Lui: *cine poate să îl asculte?* (In. VI, 60). Așa judecă despre cuvântul lui Dumnezeu, din jalnica ei stare, cugetarea trupească. Cuvântul lui Dumnezeu este *viață* (In. VI, 63) – viața veșnică, viața cea ființială. Prin acest cuvânt este omorâtă *cugetarea trupească* (Rom. VIII, 6), care ia naștere din moartea cea veșnică și hrănește în oameni moartea cea veșnică: cuvântul lui Dumnezeu *este nebulie* pentru cei ce pier prin cugetarea trupească și de bunăvoie se lasă duși la pierzare de către aceasta – el este *puterea lui Dumnezeu pentru cei ce se mântuiesc* (I Cor. I, 18).

Păcatul ni s-a împropriat atât de mult ca urmare a căderii, încât toate însușirile, toate mișcărilor sufletului sunt pătrunse de el. Lepădarea de păcat, care a pătruns în firea sufletului, a devenit totuna cu lepădarea de propriul suflet. Această lepădare de propriul suflet este neapărat trebuincioasă pentru mântuirea sufletului. Lepădarea de firea pe care a întinat-o păcatul este neapărat trebuincioasă pentru a ne putea însuși firea înnoită de către Hristos. Toată mâncarea se aruncă din vas atunci când este otrăvită; vasul este spălat cu grijă și abia apoi se pune iarăși în el mâncare. Hrana pe care otrava a făcut-o otrăvitoare pe bună dreptate este numită și ea otravă.

Pentru a urma lui Hristos, să ne lepădăm mai înainte de înțelegerea noastră și de voia noastră. Atât înțelegerea, cât și voia firii căzute sunt pe de-a-ntregul stricate de către păcat; ele nu se pot împăca nicidecum cu înțelegerea și voia lui Dumnezeu. Devine în stare să-și însușească înțelegerea lui Dumnezeu cel ce se leapădă de înțelegerea sa; devine în stare să plinească voia lui Dumnezeu cel ce se leapădă de împlinirea voii sale.

Pentru a urma lui Hristos, *să ne luăm crucea*. „A ne lua crucea” înseamnă a ne supune de bunăvoie și cu evlavie judecății lui Dumnezeu în toate necazurile trimise și îngăduite de către dumnezeiasca Pronie. Cărtirea și nemulțumirea în necazuri și nevoi sunt lepădare de cruce. A urma lui Hristos poate numai *cel ce și-a luat crucea*, cel supus voii lui Dumnezeu, care se recunoaște cu smerenie ca fiind vrednic de judecată, de osândă și de pedeapsă.

Domnul, Care ne-a poruncit lepădarea de sine, lepădarea de lume și purtarea crucii, ne dă puterea de a împlini porunca Lui. Cel ce s-a hotărât să o îplinească și se străduiește să o îplinească va vedea neîntârziat că ea este de neapărată trebuință. Învățătura ce pare grea privirii superficiale și greșite a cugetării trupești i se va înfățișa ca cea mai înțeleaptă și plină de bunătate dintre învățături: ea îi readuce pe cei pierduți la mântuire, pe cei omorâți – la viață, pe cei înmormântați în iad – la cer.

Cei care nu se hotărăsc de bunăvoie să se lepede de sine și de lume vor fi siliți să se lepede și de una, și de cealaltă. Când va veni moartea neîndurată și de neînlăturat, ei se vor despărți de tot ce îndrăgeau; vor ajunge cu lepădarea de sine până într-acolo că se vor dezbrăca chiar și de trup, îl vor arunca, îl vor lăsa pe pământ spre mâncare viermilor și stricăciunii.

Iubirea de sine și legarea de cele vremelnice și deșarte sunt roade ale amăgirii de sine, ale orbirii, ale morții sufletești. Iubirea de sine este dragostea pervertită a omului față de sine însuși. Nebunească și pierzătoare este această dragoste. Cel iubitor de sine, împătimit de cele deșarte și trecătoare, de plăcerile păcătoase, este propriul său vrăjmaș. El este ucigaș de sine: crezând că se iubește și se răsfăță pe sine, se urăște și se pierde pe sine, se omoară cu moarte veșnică.

Să luăm seama, oameni împrăștiați, întunecați, înșelați de deșertăciune! Să ne venim în fire, oameni îmbătați de deșertăciune, lipsiți prin lucrarea acestuia de limpedea cunoaștere de sine! Să ne punem față în față cu cele ce neconținut se întâmplă sub ochii noștri. Ceea ce se săvârșește înaintea noastră. Ceea ce se întâmplă înaintea noastră negreșit că se va întâmpla și cu noi.

Cel ce și-a cheltuit întreaga viață alergând după cinstiri le va lua, oare, cu sine în veșnicie? Oare nu va lăsa aici titlurile răsunătoare, semnele rangului, întreaga strălucire cu care s-a înconjurat? Oare nu a trecut în veșnicie numai omul însoțit de faptele sale, de însușirile pe care și le-a agonisit în timpul vieții pământești?

Cel ce și-a cheltuit viața alergând după bogăție, care a strâns grămezi de bani, care a dobândit moșii uriașe, a pus pe picioare felurite întreprinderi aducătoare de venit îmbelșugat, a trăit în palate strălucind de marmură și aur, a călătorit în trăsuri strălucitoare trase de cai minunați – oare a luat acestea cu sine în veșnicie? Nu! A lăsat totul pe pământ, mulțumindu-se pentru cea din

urmă trebuință a trupului cu o mică bucată de pământ – de care totuși au nevoie, cu care se mulțumesc toți morții.

Pe cel care de-a lungul vieții pământești s-a îndeletnicit cu veselii și desfătări trupești, care a petrecut vremea cu prietenii în jocuri și alte distracții, care a chesuit la mese alese, nevoia însăși îl va înstrăina, până la urmă, de felul său obișnuit de viață. Va veni vremea bătrâneții, a bolilor, iar în urma acestora, ceasul despărțirii sufletului de trup. Atunci își va da seama omul – însă va fi târziu – că slujirea patimilor și poftelor este amăgire de sine, că a trăi pentru trup și pentru păcat înseamnă a trăi fără nici un rost.

Năzuința spre bunăstare pământească – ce lucru nefiresc și monstruos! Ea caută neostoită. Îndată ce găsește, ceea ce a găsit i se pare îndată lipsit de preț, și căutarea pornește iar, cu puteri noi. Ea nu se mulțumește cu nimic din cele de față: trăiește numai pentru viitor, însetează numai de ceea ce nu are. Țintele dorinței momesc inima căutătorului cu visul și cu nădejdea împlinirii: cel înșelat, neconținut amăgindu-se, aleargă după ele de-a lungul întregii arene a vieții pământești, până ce îl răpește moartea pe care nu o aștepta. Cum și prin ce se poate lămuri această căutare, care se poartă față de toți ca un trădător lipsit de omenie și totuși, pe toți îi stăpânește, pe toți îi atrage? În sufletele noastre este sădită năzuința către bunătățile cele nesfârșite, dar am căzut, și inima orbită de cadere caută în lucrurile trecătoare și pe pământ ceea ce se află în veșnicie și în cer.

Soarta ce i-a ajuns pe părinții și frații mei mă va ajunge și pe mine. Au murit ei: o să mor și eu. Voi părăsi chilia mea, voi părăsi în ea și cărțile mele, și veșmintele mele, și masa mea de scris, la care am petrecut nu puține ceasuri; voi părăsi tot ce-mi făcea trebuință – sau credeam că îmi face trebuință – de-a lungul vieții pământești. Vor scoate trupul meu din această chilie în care trăiesc ca într-un pridvor al unei alte vieți și al unui alt tărâm; vor scoate trupul meu și îl vor da pământului, care a slujit ca începătură trupului omenesc. Aceeași soartă vă va ajunge și pe voi, fraților, care citiți aceste rânduri. Veți muri și voi: veți lăsa pe pământ tot ce e pământesc; veți păși în veșnicie numai cu sufletele voastre.

Sufletul omului dobândește însușiri pe măsura lucrării sale. Așa cum în oglindă se răsfrâng lucrurile în fața cărora e așezată, și în suflet se întipăresc urme potrivite cu îndeletnicirile și faptele sale, potrivite cu împrejurările în care se află. În oglinda cea nesimțitoare, chipurile pier când îndepărtăm de ea lucrurile; în sufletul înțelegător (rațional), urmele ce se întipăresc rămân. Ele pot fi șterse și înlocuite de către altele, dar asta cere osteneală și vreme. Urmele care sunt avuția sufletului în clipa morții sale rămân avuția sa pe vecie, slujesc drept cheazășie fie a fericirii sale veșnice, fie a veșniciei sale nenorociri.

Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona (Mt. VI, 24), le-a zis Mântuitorul oamenilor căzuți, descoperindu-le starea în care i-a adus căderea. În același chip îi lămurește doctorul bolnavului starea în care l-a adus boala și pe care el nu poate să o priceapă singur. Din pricina neorânduiei noastre sufletești, avem neapărată trebuință pentru a ne mântui să ne lepădăm la bună vreme de noi înșine și de lume. *Nimeni nu poate să slujească la doi domni: căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui* (Mt. VI, 24).

Experiența dovedește neconținut cât de dreaptă este părerea pe care a rostit-o Doctorul Cel Preasfânt cu privire la starea de boală duhovnicească a oamenilor, prin cuvintele pe care le-am pomenit și care au fost rostite cu o limpezime hotărâtoare: împlinirii dorințelor pătimase și păcătoase îi urmează întotdeauna legarea de ele; legării îi urmează robia, moartea pentru tot ce este duhovnicesc. Cei ce și-au îngăduit a urma dorințelor și cugetării trupești se leagă de ele, se robesc lor, uită de Dumnezeu și de veșnicie, își cheltuiesc viața pământească în zadar, pier cu pieire veșnică.

Nu este cu puțință a împlini în același timp voia ta și voia lui Dumnezeu; prin împlinirea celei dintâi este spurcată împlinirea celei de-a doua și se face netrebnică, așa cum mirul de bunămireasmă și de mult preț își pierde cinstea dacă este amestecat cu împruțiciune. „Numai atunci *veți mânca bunătățile pământului*”, vestește Dumnezeu prin marele prooroc, „*de Mă veți asculta de bunăvoie. Iar dacă nu veți vrea și nu Mă veți asculta, sabia vă va mânca: gura Domnului a grăit acestea*” (Is. I, 19-20).

Nu este cu puțință a dobândi înțelegere dumnezeiască petrecând întru cugetarea trupească. *Cugetarea trupească*, spune Apostolul, *este moarte. Cugetarea trupească este vrăjmașie împotriva lui Dumnezeu, că legii lui Dumnezeu ea nu se supune – că nici nu poate* (Rom. VIII, 6-7). Ce este cugetarea trupească? Felul de a gândi care decurge din starea în care au fost aduși oamenii de către cădere; care îi face să se poarte ca și cum ar fi veșnici pe pământ; care face să pară mare tot ce e stricăcios și vremelnic, care face să pară de nimic Dumnezeu și tot ce ține de a plăcea lui Dumnezeu; care le răpește oamenilor mântuirea.

Să ne lepădăm de sufletele noastre, după îndemnul Mântuitorului, ca să dobândim sufletele noastre! Să ne lepădăm de bunăvoie de starea cea stricată în care au fost aduse ele prin lepădarea cu bună știință de Dumnezeu, ca să primim de la Dumnezeu sfânta stare a firii omenești înnoite de către Dumnezeu. Ce s-a înomenit! Voia noastră și voia demonilor, căreia s-a supus și cu care s-a făcut una voința noastră, să o înlocuim cu voia lui Dumnezeu vestită nouă prin Evanghelie; cugetarea trupească, pe care o au de obște duhurile căzute și oamenii, să o înlocuim cu înțelegerea dumnezeiască ce strălucește din Evanghelie.

Să ne lepădăm de avutul nostru, ca să dobândim puțința de a urma Domnului nostru Iisus Hristos! Lepădarea de avere se săvârșește pe temeiul înțelegerii ei cuvenite. Înțelegerea cuvenită a averii o dă Evanghelia (Lc. XVI, 1-31), iar după ce omul și-o însușește, mintea sa recunoaște chiar fără să vrea întreaga ei desăvârșire. Avutul pământesc nu este proprietatea noastră, cum socot unii care niciodată nu au stat să cugete mai adânc asupra acestui lucru: altminteri ar ființa mereu și ar rămâne totdeauna al nostru. El trece din mână în mână și chiar acest fapt dă mărturie că avutul ne este dat numai ca să trăim din el. Avutul este al lui Dumnezeu; omul e doar un iconom al său vremelnic. Iconomul credincios împlinește întocmai voia celui ce i-a încredințat iconomia. Și noi, iconomisind avutul material care ne-a fost încredințat pentru un scurt soroc, să avem râvnă a-l iconomisi după voia lui Dumnezeu. Să nu-l întrebuițăm spre a ne împlini poftele și patimile, mijlocindu-ne astfel pieirea veșnică; să-l întrebuițăm spre folosul omenirii ce are lipsă de atâtea, ce suferă atât; să-l întrebuițăm spre dobândirea mântuirii noastre. Cei ce doresc desăvârșirea creștină părăsesc cu desăvârșire agoniseala pământească (Mt. XIX, 16-30); cei ce vor să se mântuiască sunt datori să dea milostenie după puțință (Lc. XI, 41) și să se înfrâneze de la reaua întrebuițare a agoniselii.

Să ne lepădăm de iubirea de slavă și de cinstiri! Să nu alergăm după cinstiri și ranguri, să nu folosim spre a le dobândi mijloace neîngăduite și josnice, care merg mână în mână cu călcarea în picioare a legii lui Dumnezeu, a conștiinței, a binelui aproapelui, căci asemenea mijloace întrebuițează cel mai adesea, pentru a dobândi mărirea pământească, cei ce o caută. Cel molipsit și împătimit de slava deșartă, care caută cu neaș slava de la oameni, nu e în stare a crede în Hristos: *cum puteți voi să credeți, le-a zis Hristos iubitorilor de cinstiri din vremea Lui, când primiți slavă unii de la alții?* (In. V, 44). Dacă dumnezeiasca Pronie ne-a dat putere și stăpânire pământească, să ne facem prin mijlocirea lor binefăcători ai omenirii. Să lepădăm otrava cea cumplită și atât de primejdioasă pentru duhul omenesc: egoismul cel prostesc și defăimat, care prefăce oamenii molipsiți de el în fiare și în demoni, făcând din ei plăgi pentru omenire și tâlhari față de ei înșiși.

Să iubim mai presus de toate voia lui Dumnezeu; să-i dăm întâietate înaintea oricărui lucru; tot ce este potrivit ei să urăm cu ura cea evlavioasă și bineplăcută lui Dumnezeu. Când firea noastră cea vătămată de păcat se va răscula împotriva învățaturii evanghelice, să arătăm ură față de această fire prin lepădarea dorințelor și cerințelor ei. Cu cât mai hotărât ne vom arăta ura, cu atât mai hotărâtoare va fi izbânda împotriva păcatului și asupra firii stăpânite de păcat; prin aceasta, sporirea noastră duhovnicească va fi mai grabnică și mai temeinică.

Atunci când oamenii ce ne sunt apropiați după trup vor să ne îndepărteze de la urmarea voii lui Dumnezeu, să arătăm față de ei ura cea sfântă, asemă-

năitoare celei pe care o arată lupilor mieii care nu se prefac în lupi și nu se apără de lupi cu dinții (Mt. X, 16; vezi *Viața Marii Mucenițe Varvara*, 4 decembrie). Ura cea sfântă față de aproapele stă în păzirea credinței față de Dumnezeu; în neîncuviințarea la voia cea rea a oamenilor, chiar dacă aceștia ar fi cele mai apropiate rude; în răbdarea cu dragoste a neajunsurilor pricinuite de către ei; în rugăciunea pentru mântuirea lor – nicidecum în grăirea de rău și faptele înrudite cu aceasta, prin care se arată ura firii căzute, ura cea potrivnică lui Dumnezeu.

Nu socotiți, a zis Mântuitorul, că am venit să aduc pace pe pământ: n-am venit să aduc pace, ci sabie – căci am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fică de mama sa, pe noră de soacra sa (Mt. X, 34-35). „Am venit”, tâlcuiește Sfântul Ioan Scărarul aceste cuvinte ale Domnului, „să despart pe iubitorii de Dumnezeu de iubitorii de lume; pe cei trupești de cei duhovnicești; pe iubitorii de slavă de cei smeriți la cuget: căci Domnul se bucură de despărțirea și de dezbinarea ce se naște din dragostea față de El” (*Scara*, Cuvântul 3).

Proorocul a numit pământul *loc al pribegiei* sale, iar pe sine, străin și călător pe pământ: *străin sunt eu la Tine*, spune el în rugăciunea sa către Dumnezeu, *și călător ca toți părinții mei* (Ps. XXXVIII, 17). Adevăr limpede ca lumina zilei, adevăr dovedit de fapte! Adevăr uitat de oameni, în ciuda învederării sale! Sunt *călător* pe pământ: am ajuns la el prin naștere, voi ieși din el prin moarte. Sunt *străin* pe pământ: am fost strămutat pe el din rai, unde m-am spurcat și mi-am pierdut frumusețea prin păcat. Mă voi strămuta și de pe pământ, din acest loc al surghiunului meu, în care am fost așezat de către Dumnezeul meu ca să-mi vin în fire, să mă curăț de păcătoșenie, să devin iarăși în stare a locui în rai. Din pricina nevindecatei mele încăpățănări de a nu mă îndrepta se cuvine să fiu aruncat pe vecie în temnița iadului. Sunt *pribeg* pe pământ: pribegia mea am început-o în leagăn, o termin în mormânt: pribegesc prin vârste, de la copilărie la bătrânețe; pribegesc prin feluritele împrejurări și întâmplări pământestești. Sunt *străin și călător, ca toți părinții mei*. Părinții mei au fost străini și călători pe pământ: venind pe el prin naștere, s-au depărtat de fața lui prin moarte. Nici unul nu a fost scutit: nici unul dintre oameni nu a rămas o veșnicie pe pământ. Pleca-voi, deci, și eu. De pe acum încep să plec, slăbind în putere și plecându-mă bătrâneții. Plec, plec de aici, potrivit legii nestrămutate și puternicei rânduiei a Ziditorului și Dumnezeului meu.

Să ne încredințăm că suntem pribegi pe pământ. Numai plecând de la această încredințare putem să ne facem fără greș socoteli și rânduială în viața noastră pământescă; numai plecând de la această încredințare putem să-i dăm vieții pământestești îndreptare nerătăcită, s-o întrebuițăm spre dobândirea veșniciei celei fericite, nu în scopuri deșarte, nu spre a merge la pierzanie! Ne-a orbit și continuă a ne orbi căderea noastră! Și suntem siliți să pierdem multă

vreme pentru a ne încredința de adevărurile cele mai limpezi, cu toate că ele sunt atât de vădite, că nu ar trebui să mai fie nevoie de acest lucru.

Pribeagul, atunci când poposește într-un han, nu-și oprește prea mult luarea-aminte asupra lui. Pentru ce ar face-o, de vreme ce nu se adăpostește în el decât pentru un foarte scurt răstimp? Pribeagul se mulțumește numai cu cele neapărat trebuincioase; se străduiește să nu risipească banii care îi trebuie pentru a-și continua drumul și pentru a-și ține traiul în marea cetate spre care se îndreaptă; îndură cu răbdare neajunsurile și greutatea, știind că aceste lucruri le au de înfruntat toți călătorii, că necurmată odihnă îl așteaptă în locul unde merge. Nu se leagă cu inima de nici un lucru din han, oricât ar fi lucrul acela de atrăgător. Nu pierde vremea cu alte îndeletniciri: are nevoie de aceasta pentru a-și săvârși multostenicioasa călătorie. Neconținut se adâncește în cutegătura asupra cetății de scaun împărătești spre care se îndreaptă, asupra însemnatelor piedici pe care trebuie să le înfrunte, asupra mijloacelor care-i pot ușura călătoria, asupra capcanelor cu care tâlharii primejduiesc calea, asupra soartei nefericite a celor ce nu au reușit a săvârși cu bine călătoria, asupra fericii stări a celor ce au avut parte de reușita dorită. După ce a petrecut în han vremea cuvenită, îi mulțumește stăpânului pentru grija pe care a vădit-o față de el; și plecând, uită de han sau păstrează o amintire tulbure despre el: fiindcă avea inima rece față de el.

Să dobândim și noi astfel de simțiri față de pământ. Să nu ne risipim nebuște puterile sufletului și trupului; să nu le jertfim deșertăciunii și stricăciunii. Să ne păzim a ne lega de cele vremelnice și materiale, ca să nu ne împiedice a dobândi cele cerești și veșnice. Să ne păzim a ne împlini poftele cele neîmplinite și nesățioase, din a căror împlinire crește căderea noastră și ajunge la o mărime înfricoșătoare¹. Să ne păzim de ceea ce e de prisos, mulțumindu-ne doar cu ceea ce este neapărat trebuincios. Să ne îndreptăm toată luarea-aminte către viața de după mormânt ce ne așteaptă și care nu va avea sfârșit. Să-L cunoaștem pe Dumnezeu, Care ne-a poruncit să-L cunoaștem și dăruiește această cunoștință prin cuvântul Său și prin harul Său. Să devenim ai lui Dumnezeu în timpul vieții noastre pământești. Dumnezeu ne-a dat puțința de a ne uni cât se poate de strâns cu El și ne-a dat pentru săvârșirea acestei lucrări neasemuit de mari un răstimp: viața pământească. Nu este alt răstimp în care poate avea loc această minunată împropriere afară de răstimpul vieții pământești: dacă ea nu are loc în acest răstimp, nu va mai avea loc niciodată. Să dobândim prietenia celor ce locuiesc în cer: a sfinților îngeri și a sfinților oameni care au adormit în Domnul, ca să ne *primească în corturile cele veșnice* (Lc. XVI, 9). Să dobândim cunoașterea duhurilor căzute – a acestor vrăjmași vicleni și

¹ Mai exact: „se dezvoltă... și ajunge la dimensiuni” (n. tr.).

cumpliți ai neamului omenesc – pentru a scăpa de cursele lor și de viețuirea împreună cu ei în focul iadului. Luminător în calea vieții să ne fie cuvântul lui Dumnezeu (Ps. CXVIII, 105). Să-L proslăvim pe Dumnezeu și să-I mulțumim pentru bunătățile cele îmbelșugate de care este plin, spre îndestularea trebuințelor noastre, adăpostul nostru cel vremelnic, pământul. Prin curăția minții să pătrundem înțelesul acestor bunătăți: ele sunt firave icoane ale bunătăților celor veșnice. Bunătățile cele veșnice sunt zugrăvite de către ele tot așa slab și neîndestulător cum sunt zugrăvite lucrurile pământești de către umbra lor. Dăruindu-ne bunătățile cele veșnice, Dumnezeu îndeamnă în chip tainic: „Oamenilor! Adăpostul vostru vremelnic e înzestrat cu felurite și nenumărate bunătăți, care răpesc și farmecă ochiul și inima, care acoperă cu prisosință trebuințele voastre: pornind de la acestea, dați-vă seama cu ce bunătăți este înzestrat sălașul vostru veșnic. Pricepeți nemărginita, nepătrunsa bunătate a lui Dumnezeu față de voi; și cinstind bunătățile cele pământești prin evlavioasa lor înțelegere și contemplare, nu vă purtați cu nechibzuință: nu vă înrobiți lor, nu mergeți prin ele la pierzanie. Folosindu-vă de ele după nevoie și cuviință, din toate puterile năzuiți către dobândirea bunătăților cerești”.

Să îndepărtăm de la noi toate învățăturile mincinoase și faptele lor: oile lui Hristos *nu merg după glas străin, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul străinilor* (In. X, 5). Să facem cunoștință temeinic cu glasul lui Hristos, ca să-l recunoaștem neîntârziat când îl vom auzi și să urmărim pe loc poruncii sale. Dobândind în duh înțelegere față de acest glas, vom dobândi în duh înstrăinare de glasul cel străin pe care îl scoate, pe felurite glasuri, cugetarea trupească. De vom auzi glas străin, să fugim – să fugim de el, cum se cuvine oilor lui Hristos, care se mântuiesc de glasul cel străin prin fugă, adică prin desăvârșita neluare-ămintea față de el. A lua aminte la el este deja lucru cu primejdie: în urma ei se furișează amăgirea, în urma amăgirii – pierzania. Căderea protopărinților noștri a început prin faptul că strămoașa a plecat urechea la glas străin.

Păstorul nostru nu numai că ne cheamă cu glasul Său, ci ne și călăuzește prin felul Său de viață: El *merge înaintea oilor Sale* (In. X, 4). Ne-a poruncit să ne lepădăm de lume, să ne lepădăm de noi înșine, să ne luăm și să ne purtăm crucea: toate acestea le-a și săvârșit înaintea ochilor noștri. *Hristos a pățimit pentru noi, lăsându-ne pildă ca să pășim pe urmele Lui* (I Pt. II, 21). A binevoit să ia asupra Sa firea umană – cu toate că de seminție împărătească, însă ajunsă în rândul celor simpli. Nașterea Sa a avut loc în timp ce Preasfânta Lui Maică se afla în călătorie, fără a se fi găsit pentru ea loc în casele oamenilor; a avut loc într-o peșteră unde sălășluiau dobitoacele de pe lângă casă; drept leagăn I-a slujit ieslea. Numai ce s-a răspândit vestea nașterii Lui, că au și plānu-